

Roedde, W. A.:

MOZGÓKÖNYVTÁRAT VEZETEK

Könyvbust vezetek. Nagyobb területen vezetem keresztül, mint amekkora a három Tengerparti Tartomány együttvéve: a földművelő vidéktől, amely a Manitoba-Minnesota határt fogja közre, 60.000 négyzetmérföldnyi területen át egészen a Lake Superior bányá- és fakitermelő vidék északi részéig. Utam ragyogóan tiszta, virágzó városkákba, össze-vissza épített falvakba, vasuti bakterházakhoz és egytantermes, osztatlan iskolákhoz vezet. Így megtudhattam egyet s más azokról, akik olvasnak, de megismerhettem azokat is, akik egyáltalában semmit sem olvasnak.

Háromhavonként egyszer szoktam meglátogatni azt a kilencven független kis könyvtárt és iskolát, amely szövetségzetünkhöz tartozik. E "könyvesere" főcélja az, hogy csoportjainkhoz új könyveket juttassunk el s visszahozzuk azokat a könyveket, amelyek náluk voltak. A kis könyvtárak és iskolák állományát új és új könyvekkel kell gyarapítanunk; ezt látja el ez az autószoigálat. A könyvtárosok, tanítók, és az ifjak felkeresik a mozgókönyvtárt s átnézik a könyveket. Kijönnek, bármilyen legyen is az időjárás; propángázos fűtőtestünk nem valami sok meleget ad, hacsak rá nem ül az ember. Bibliobuszunk hat láb magas s végig lehet rajta sétálni... Két oldalról könyvállványok sorakoznak benne, akárcsak valami kis könyvtárhelyiségben.

Három évvel ezelőtt indultam el első könyveserélő utamra. Szövetségzetünk akkor még csak hat csoportot számlált, a kirándulás három napig tartott. Akkor egy féltonnás teherautó kormánykereke mellett ültem; mögöttem 500 könyv volt /akkori egész könyvállományunk/ ládában elhelyezve. A mai kéttonnás könyvbuszunkon ezerhétszáz kötet könyvet viszek, ezen felül hanglemezeket, filmtekeréseket és kisnyomtatványokat. Utam most már hat hetet vesz igénybe; ez alatt 3000 mérföldet teszek meg. Könyvállományunk 13.000 kötetet tesz ki; ennek kb. a fele állandóan kint van a kerületekben.

Elindulásom előtt több napon át könyveket rakok az autóra, átnézem a kért könyvek jegyzékét, s értesítést küldök a könyvtáraknak jövetelem időpontjáról. Azután alaposan átvizsgálom a kocsit, mert a motorhiba tél idején az Ontario-nak ezen a vidékén /ahol minden négyzetmérföldre mindössze két lélek esik/, bizony nem tréfadolog.

Első állomásom Beardmore, egy ezer lakosu, fakitermelő városka, a Nipigon tó partján. Délelőtt 10 órától délután 3 óráig Beardmore 160 tanulója keresi fel bibliobuszomat; közben mindegyikük választ egy-két könyvet magának. Én közben a soffőrülésen ülök, s számba ve-

szem a visszahozott könyvek egyre növekvő mennyiségét. Közben van időm a megfigyelésre is, s elnézem a gyerkőcöket, amint végiglökdösik egymást a tizenkét láb hosszú könyvespolcok között. Még sohasem hallottam eddig, hogy valamelyikük ilyesfélét mondott volna: "ez a könyv jó segítséget fog nyújtani számomra a társadalomtudományok tanulmányozásához a nyolcadik osztályban"; viszont sokan kérdeznak ilyesmit: "hol a fenéten vannak a kutyatörténetek?" Egy kók munkáruhában öltözött bakfislány mindegyik könyvre, melyet barátja kiválasztott ugyanazt a megjegyzést tette: "A múlt évben olvastam. Csudájó volt:" Egy ünnepélyes-arcu fiú, Comstock Természettudományi tanulmányok c. ezeroldalas munkáját hozza hozzám, míg ötödik osztályos társa Roy Rogers könyvre vadászik. Mert az tele van állat-, fa- és virág-képpel, - s ez az ő esete.

Beardmoreból lakatlan vidéken, ötven mérföldön át Geraldtonba, egy bányász- és elosztó-központba hajtok. Angus Mowat, az Ontariobeli könyvtárak igazgatója a geraldtoni könyvtárat "Unikum"-nak nevezte. Azt értette ezen, hogy valóban páratlan szolgálatot végez. Csakugyan ez is a helyzet: ebben a 3000 lakosú, szétszórta-településű városkában egy olyan ragyogó, nagy könyvtár működik, amely ámulatba ejti a látogatókat. A könyvkölcsönzők jegyzékében a lakosságnak majdnem fele szerepel. Az olvasóterem falait féltucatnyi eredeti kanadai olajfestmény díszíti: egyet közülök a helybeli Fiatalok Városa ajándékozott. Nekem csak egy panaszom van, hogy a könyveket sok lépcsőfokon kell felcipelnem, - a könyvtár u.á. a postaépület legfelső emeletén van.

Geraldtonból Longlac-ba, egy kis fapép-készítő városkának tartok. Innen azután a 11-es számú országuton Nipigonba térek vissza, majd a partmenti úton körbe, a Schreiber-be térek be. Schreiber község könyvtára hosszabb múlttal rendelkezik, mint a legtöbb ilyen intézmény, amely ezen az "új" északnyugati Ontarió-területen működik. Alapítása visszanyulik egészen 1914-ig. Következő állomásom Terrace Bay, rendezett, csinos gyárvároska, - nincs tizéves sem. Terrace Bay-ben csak a szulfid szag a kellemetlen, - évek alatt sem tudtam megszokni. A könyvtár az új üdülőház egyik nagy termében van. Két évvel ezelőtt még a raktárak mögötti kis irodahelyiségben húzódott meg. A bekövetkezett változás jól szemlélteti, mennyire nőhet a könyvtár jelentősége a község szemében. Ugyanezt a fejlődést találjuk meg Red Rock-ban, Atikokan-ban s másutt. De a kis könyvtárak nem minden esetben dicsekedhetnek fejlődéssel. Megfelelő gondoskodás nélkül elcsúszhatnak.

Innen Marathonba, egy másik új városkába visz az utam; ez a helység annak az országutnak végső pontja, ami még meg sem volt, amikor 1953-ban munkámat megkezdtem. Marathomból hihetetlenül rossz úton át egy fapép-készítő társulati városkába, Heron Bay-be megyek tovább. Ez nagyon csinos kis hely, tucatnyi jólépült házzal, előadóteremmel, művelődési házzal, s benne könyvtárral. Mindössze két mérföldnyire innen, az Indián Rezerváció területén, már egészen más a helyzet.

Tavaly a rezervációs területre is elhajtottam. Azelőtt sohasem jártam ott, de leveleztem egy tanítóval, aki postán kapta tőlünk a könyveket. Ez a tanító újkeletű kanadai volt, aki lengyel egyetemen

szerzett tanári diplomát. Vele akartam találkozni.

Lassan vezettem a kocsit, az alváz végigaurolta a bakhátat, a nyokat ütődött a hó alatti kerékvágásokba és kövekhez. Végre egy tisztához értem, s megpillantottam az indiánok házcsoportját. Középpütt helyezkedett el a fehér, új iskolaépület. A tanító elémjött a kapuig, s melegen megrázta kezemet. Hangja, öltözete, nagy szürke bajusza, mindez arra az Európára emlékeztetett, amelyet elhagyott. Rámutatott a negyven, barnaszemű, nyugodt gyerkőcre, s így szólt: "ezek az én gyermekeim". Később tapasztalhattam, hogy csakugyan igazat mondott. Az ő gyermekei voltak. Ez az ujdonsült kanadai azért jött ide, hogy a legősibb kanadaiakat tanítsa. S máris többet tudott multjukról, problémáikról, mint közülünk a legtöbben.

Két órát töltöttem itt el. Forró levest, kenyeret, sajtot ettünk a tanítóval és feleségével. Könyvekről, emberekről, történelemről beszélgettünk. Azután végigböngészték könyvbuszom polcait s választottak néhány könyvet maguknak. Amíg őket néztem, nagyon éretlennek s félszegnek éreztem magam, szarukeretes szemüveggel s divatos kabátkámban. Éretlennek és érdemtelennek, ezek között az emberek között, akik egy lengyel egyetemi várost cseréltek fel ezzel a kis istenhátamögötti faluval, ahol csak nagyritkán találkoznak olyan valakivel, akivel komolyan elbeszélgethetnek, s akik hetenként több könyvet elolvasnak az olajlámpa világa mellett.

Elbucsuztam tőlük. A motor felbugott s nekivágott az utnak. Addig néztek utánam, míg kocsim el nem tűnt szemük elől.

Tavasszal tértem vissza hozzájuk, majd ősszel ismét felkerestem őket. Addigra barátaimhoz újabb tanító /szintén lengyel, mégpedig bölcsészdoktor/ csatlakozott feleségestül. Ez a négy személy alkotja a mi legkisebb szövetkezeti tagságunkat, - viszont az ő címük a leg hosszabb: "A Pic-Indiánok Népiskolai Tanítóinak Csoportja".

Könyvcserélő utam második hetében a gyorsan gyarapodó Atikokan bányavároskának tartottam. Meglátogattam az utba eső Upsalát, Shabandowant, Kashabowiet, Finmarkot, Kaministiquiat. Valahányszor Shabandowanba megyek, már előre tudom, hogy könnyű lesz a dolgom. Inga Haglund, a tanítónő u.i. már megérkezésem előtt mindent el szokott rendezni. Husz növendékét csoportokra osztja. Az egyik csoportnak az a feladata, hogy a mozgókönyvtár könyveinek kiválasztásában segédkezzék, a második az iskolába viszi a könyveket, a harmadik behelyezi a könyvkártyákat a visszahozott könyvekbe, s a negyedik megszámlolja az újonnan kiválasztott könyveket. Ez a tevékeny tanítónő az iskola autóbuszát is vezeti, ellátja négytagu családját, nyáron egy turista menedékházat vezet, megtanította tanítványait kötni és táncolni s megszervezett egy szájharmonika zenekart.

Az Atikokanba vezető ut elhagyatott. Építését tavaly fejezték be; az Atikokan és Kashabowie közötti 60 hosszú mérföldön át még csak egy benzínállomás sem található. Mult decemberben, amikor a hőmérséklet két napon keresztül 20-40 fokot mutatott zérus alatt, a motorom ennek az elhagyatott hatvan mérföldnek a közepe táján egyszerre csak felmondta a szolgálatot. Valami /- erre persze csak később jöttem reá -/ befagyott a karburátorban. Én azonban alig ismerem a karburátort, s így

miután addig próbálgattam az önindítót, míg végülis csak kelletlen morgást hallatott, kiszálltam a kocsiból. Este fél nyolc volt. Felsétáltam egy dombtetőre, ahol reflektoraim fényében valamilyen jelzőtábla elmosódott körvonala látszottak /-azt reméltem, hogy emberlakta területet jelez, pedig csak ez volt rajta olvasható: NEM ÁTJÁRÁS-/ , azután visszamentem a kocsához. Propángáz fűtőtestem kialudt. / "Megfagyott - nincs elpárologtatás" volt másnap a szerelő rövid megállapítása. / Eleinte próbálgattam begyújtani, végülis azonban, amikor már csupa elégett gyufaszál között álltam, felhagytam a kísérlettel. Nem voltam valami melegen felöltözve, s a mínusz harminc fokos hideg kezdett goromba lenni.

Több ízben kiszálltam a kocsiból, remélve, hogy a távolban majd csak felfedezek valami reflektorfényt. Egy órába telt, amíg végre csakugyan láthattam. Egy nagy, erősvázu teherautó fékezett le hirtelen előttem. A gépkocsivezető vállalta, hogy Atikokan-ba vontat. Egy óráig tartott, míg odaértünk; ez volt életemben a leghidegebb óra, amire csak vissza tudok emlékezni. Fél tízenegy volt, mire szállodamba értem s /mivel ebéidő óta semmit sem ettem/ megrendelhettem a házban fellelhető legnagyobb bifszteket.

A következő három héten keresztül Fort William körül, ötven mérföldnyi körzetben az iskolákat és a községi klubokat kerestem fel. Mindegyikük más, mindegyikük érdekes. Időnként azonban olyat is látok, ami több, mint érdekes. Egy különálló iskolából egy süket-néma fiú jött ki a tanítóval s féltucatnyi gyerekkel. Valamennyien felugrártak a könyvbuszra. Figyeltem a süket-néma fiút, amint egyik könyvet a másik után vizsgálta. Az illusztrációk érdekelték, a szöveg azonban tulságosan nehéz volt számára. Érdeklődése éppen olyan volt, mint más serdülőkorú társáé, olvasási készsége azonban nem volt kielégítő. A tanító gyengéden oldalba bökte, s könnyű képeskönyvet mutatott neki. De az ilyesfajta gyermekmesék csak ingerelték, így tovább ment. Végignéztem a polcokat s olyan könyveket kerestem, amelyekben a serdülőkor érdeklődésére számító olvasmányok találhatóak, s egyszerű szókinccsel íródtak; nem volt sok szerencsém. A fiú többször kiszállt a kocsiból; néztem, hogyan kóborol egyet a nyári napsütésben. Azután megint visszajött a polcokhoz. Végül végleg távozott, anélkül, hogy egyetlen könyvet is viett volna magával, s sétált egyet az iskola körüli napsütötte, magányos udvaron.

Amikor ősszel újból meglátogattam az iskolát, több olyan könyvet hoztam magammal, melyekről tudtam, hogy meg fognak felelni a fiúnak. De már nem találtam ott. Sohasem fogom elfelejteni zavart tükröző arcát, amikor utánanyúlt a gondolatkülzítés eszközánek, amelynek révén oly sokat kaphatott volna, de mégsem tudta elérni.

Egy másik iskolában egy olyan fiú van, aki naponként vagy kétnaponként kiolvas egy-egy könyvet. Szerencsétlen családi életből fordul az utleírásokban található kalandok felé. Tanítója nemrégiben írt s még több könyvet kért a fiú számára; levele érdemesnek látszik arra, hogy idézzünk belőle: "...több olvasmányt kér. Gyakran előfordul, hogy egy este kiolvas egy könyvet. Az utóbbi időben olyan hosszú időn át volt olvasmány nélkül, hogy végülis bajba keveredett, s bíróság elé került. Azok az utazások, amelyeket éjjelenként könyveivel megtesz, va-

lahogyan kísérik azokból a körülményekből, amelyeket otthon olyan "durvának" talál. Szinte légüres teret létesített maga körül, amely elválasztja azoktól a kellemetlen körülményektől, amelyek között élnie kell ... Ez a fiú igazán rászorul a segítségre! Nem lenne jó, ha egy gyermek is látná, milyen viszonyok közepette él. Mennél több könyvet tud neki juttatni, annál jobb. Egyszerre csak egyet-egyet kölcsönzők majd neki, kivéve karácsonyt."

Olyan szomorú elképzelni, miképpen olvashat ez a fiú, egyedül Berton Golden Trail /Arany Ösvényen/, vagy Ellsberg Thirty Fathoms /Harminc öl mélységben/ című könyve fölé görnyedve, a szomszéd szobájában meg a pálinkázás és az örökös perpatvar. De még rosszabb is lehetne. - Meg azután nem is minden olyan komor ebben a falucskában. A tanító u.i. ezzel fejezi be levelét: "megtaláltuk az egyik elveszett könyvet. Egyik családanya évi nagytakarítását végezte s közben a napalyszoba pamlaga alatt Fanny Bunny-t talált. Ejnye-ejnye!"

A falusi tanítók nagyon különféle fajták. Egyesek közülük intelligensek, mások ostobák. Egyesek aggályosan megvizsgálják minden könyvet, mások hagyják, hogy tanítványaik akármit kiválaszthassanak. Egyeseknek sugárzik az arca a lelkesedéstől, másoknak olyan az arckifejezése, mint a megvert kutyáé. Egyesek elegánsan öltözködnek, mások valamilyen régi regény címlapjára emlékeztetnek. Az egyik tanító saját, 1956-os típusú Buick kocsiját vezeti, egy másik egy 1930-as Plymouth-ot tart üzemben. Egyik tanítónő utolsó olvasmányától kezdve a tanítványaival történt dolgokig mindent elbeszél, egy másik viszont az egész könyvcseré alatt szinte állandóan hallgat.

Egyszer megint egy iskolához mentem s új tanítót találtam. Mr. Patrick Lacey fiatalember, talán huszéves lehet, magániskolából került ki s úgy töltötte egy évet tanítóképzőben. Izlésees öltözete - égszínkép szvetterje s makulátlan nadrágja kényelmetlen érzést váltott ki belőlem, mert tudatára ébresztett annak, hogy az én ruhám össze-vissza gyűrődött, a nadrágom pedig térdes lett az egy hete tartó autózástól. Amikor tanítványai, örülve a szünetnek, kiabálva kitódultak, kis ideig mintha habozott volna. Azután így szólt: Van Hardy-ja? Egy pillanattig azt hittem, hogy a "The Hardy Boys" /Bátor fiúk/ sorozatra gondol. Három év alatt soha senki sem érdeklődött nálam Thomas Hardy fióom regényei után. De ő Hardy-t akart, s történetesen Tess of the D'Urbervilles c. munkája nálam volt. Amikor legközelebb újból jöttem, magammal hoztam a Jude the Obscure c. művet. A karácsonyi koncert főpróbája közben találtam. A terem utolsó sorában ült, karja a pad támláján, feje oldalra hajtva. Ahogy tanítványait figyelte, hogy miképpen ugra-bugrálnak a rögtönzött színpadon, olyan volt, mint valamilyen fiatal Broadway-i filmproducer.

Előfordul olykor, hogy amikor egy könyvtárhoz érkezem, nem találom a könyvtárost. Elfelejtette, hogy érkezem, s vásárolni, vagy látogatónak ment. Ez történt velem néhány hónappal ezelőtt is, amikor Rosslyn Village-ba érve nem találtam Mrs. Vibert-et, a községi könyvtárost, aki a községi előljáró felesége volt. A szomszédok nem tudták megmondani, hova mehetett. Végül is a rosslyn-i téglagyárhoz hajtottam, ahol Mr. Vibert üzemvezető. Ott is találtam Mr. Vibert-et.

"Nem tudom, hol lehet... Már kerestem..." - szóltam.

"Nem találta meg?"

"Nem."

"A gyaloglóversenyre treniroz."

"A gyaloglóversenyre?"

"Igen, a nagy távgyaloglásra. A farsangi karnevállal kapcsolatban. Néhány perccel ezelőtt huzott el mellettünk. Vagy mér földnyire haladhattott tovább az uton."

Beugrottam a kocsiba, s utána! Két mér földnyire értem utól, amint nyugodt léptekkel gyalogolt. Félbeszakadt az aznapi edzés, s visszatértünk a könyvek közé. /Mellékesen megjegyezve: attól tartok, nem nyerte meg a 18 mér földes gyaloglóversenyt/.

Körzetünk javarészt dombvidék, s a községi és magán bekötőutak gyakran veszélyesek. Emlékszem arra, amikor először mentem a Mabella-iskolába. Ez a falucska feltételes megálló, egy meredek domb alján. A jég a késő délután szürke világánál csillogott a kerékvágásban. Szerencsésen lejutottam. Amikor azonban bucsut intettem a fiatal tanítónak és nyolc tanítványának, kellemetlen helyzetbe kerültem. Kétszer is nekirugaszkodtam a dombnak, kétszer maradtam vissza. Végre, amikor láncokat szereltem a hátsó kerekre, s "haditervet" beszéltem meg néhány részvétellel körém sereglő polgártárral, sikerült felkapaszkodnom. De nem is hajtottam le Mabella-ig, amikor a tél folyamán újból idejöttem! Legközelebbi körutam előtt vettem u.i. egy három láb hosszú, kétdolláros ródli-t /késő február volt, akkor már kiárusítás folyt; s a könyvtáraknak takarékoskodniok kell.../. A kocsival megálltam a Mabella-domb tetején, vagy hatvan könyvet egy ládába raktam, a ládát ródli-ra kötöttem, azután célba vettem a falucska-t s elengedtem a szánkót. A kerékvágás állította meg, majdnem egészen a domb alján. Utána szaladtam, kihúztam a hóból s folytattam az utat az iskola felé. De visszafelé jövet nem volt valami könnyű dolog felhuzni ezt a 70 fontos "ródli-könyvtárat" a dombtetőre!

Az 1953. év folyamán, - ez volt az első évünk, - sok időt vett igénybe a szervező-munka. A szövetkezet megalakulása előtt a Thunder Bay District hat közművelődési könyvtára csatlakozott hozzánk, de a többi csoport nem akart nyilatkozni. Az volt az érzésem, hogy sok iskolai hatóság semmi olyan megmozdulás iránt nem mutat érdeklődést, ami pénzbe kerül, függetlenül attól, hogy milyen értéket jelentett a nyújtott szolgáltatás, illetve, hogy mennyi hozzájárulást fizetett a kormányzat. /Működésünk három éve alatt minden dollárból 90 centet az Oktatásügyi Minisztérium pénzsegélye tett ki; a könyvtárat élvező csoport csak egytized költséggel járult hozzá./

Ez alatt az első év alatt szánalomraméltóan dadoghattam, cédulákra írt jegyzeteimre és kis könyvállományomra támaszkodva, a költségvetési keretet latolgató, óvatos iskolai hatóságok előtt s a falusi aszszonyok klubjaiban. /Az utóbbi helyeken olykor nagyszerű házisütésű gyümölcstortával kínáltak meg! / Ebben az évben egész szónoki vitákat rendeztem, /minden alkalmat megragadva, hogy könyvtárunkról beszélhes-

sek/, s sokat tárgyaltam tanítókkal és hatósági szervekkel. Bár az előrehaladás lassu volt, mégis mindig barátságos érdeklődéssel találkoztam. A vándor javasemberhez hasonlíthattam, aki félévszázaddal ez előtt járta a falvakat: az emberek kíváncsiak voltak az új arcra, s bár kissé gyanakodva tekintettek "portékámra", mégis kis árusítás után szívesen hagyták magukat rábeszélni.

Egy nap egy "benzinállomás és falatozó"-ba nyitottam be; ez volt a tanyatelepülés egyetlen boltja. Leültem egy székre; magas, bicegő férfi jelent meg a konyhaajtóban.

"Hello. Kaphatnék enni valamit?"

"Hát, a feleségem nincs itthon... De azért adhatok szendvicset; sajtot, meg husételt- jávorszarvas-húst. Szereti?"

"Szeretem. Van levese?"

"Levesem van."

Ettem, beszélgettünk. Eléggé meglepődött, amikor hallotta, hogy kocsimban kocsz, cigaretta, konzerv, kenyér vagy sör helyett könyveket szállítok.

A könyvek említése eszébe juttatott valamit, s így szólt: "Van egy könyvem. Fogadok, hogy magának nincs az meg. Nagyon rendes könyv. Igazán érdekes. Már csaknem szétesett, annyit adtam mindenkinek kölcsön."

Mindenre el voltam készülve, a Capital /Főváros/-tól a The Decameronig. Kis keresgélés után megtalálta a könyvet. Címe ez volt: My life/Életem/; valószínűleg Mae West írta és valamilyen obskurus U.S. kiadó adta ki 20 évvel ezelőtt. De igaza volt ennek az embernek. Mert egész rendes könyv volt.

A második év vége felé, már annyi kéréssel fordultak hozzánk, hogy kielégítésükre alig tudtunk elég könyvet vásárolni. Ilyesféle leveleket kaptunk:

Kedves Roedde Ur, Iskola Hatóságunk meg szeretné rendelni az iskola számára a 25 dolláros könyvtár felét. Arra kérjük, sziveskedjék tájékoztatni bennünket, hogyan küldik meg a könyveket; mi szeptemberben kezdjük a tanítást. Köszönettel.

Vagy ezt, melyet egy kiskereskedelmi szövetkezet intézett hozzánk:

Mi a fenti szövetkezet tagjai, minden időben azon fáradozunk, hogy képességünkhöz képest a lehető legjobban gondoskodjunk közönségünkről és a községről, s úgy gondoljuk, hogy az Önök által javasolt könyvtár nagyon jó szolgálatot tenne a mi Kanistiquiánknak és környékének...

Vagy ezt, melyet egy 28 éves favágó írt, ceruzával rótt csupa nagybetűvel:

NAGYON SZERETNÉK KÖNYVEKET KAPNI IDŐTÖLTÉS VÉGETT MEG AZÉRT IS HOGY TANULJAK. ÉRDEKLÖDTEM A WINNIPEGI KÖZKÖNYVTÁRNÁL NEM KAPHATNÉK-E KÖNYVEKET DE AZT VÁLASZOLTÁK HOGY A KÖRZETÜKÖN KIVÜL ESEM. SZÁMITOK ARRA HOGY LETÉTET KELL ADNOM MERT OLYAN MESSZE

VAGYOK A VÁROSTÓL MEG A POSTAKÖLTSÉGRE. AKÁRHOGYAN LESZ IS, REMÉLEM KAPOK ÉRTESÍTÉST ÉS KÜLÖNÖSEN AZ ELEKTROMOSSÁG ÉRDEKELMIVEL AZ OLYAN NAGY HATÁSSAL VAN MINDENNAPI ÉLETÜNKRE.

Hat hónappal később ez az ember tüdőbajjal szanatóriumba került. Még most is ott van. Utoljára sportkönyvet kért a maga és betegtársai számára.

A helyi ujságban cikkek jelentek meg ilyen és ehhez hasonló címmel: "Intézeti Nőbizottság tőkét keres, hogy megvalósíthassa az itteni könyvtár-szövetkezeti tervet". A könyvek tehát elindultak, s jó volt látni, milyen örömmel fogadták azokat. A Dél-Gillies-i tanyatelepülésen öreg és fiatal egyaránt a Jim Chalmers-ről szóló School Train /Iskola-vonat/ című könyvet olvasta; Jim Chalmers u.i., aki azelőtt Dél-Gillies-beli lakos volt, Észak-Kanada híressé vált iskolavonatainak egyikén működött. John Street községben a tanyai asszonyok az Enciklopedikus Szakácskönyvért lelkesedtek; ebből hét külön példányt rendeltek a maguk számára. Keministiquiában pedig férfiak és nők egyaránt a finn könyvekből álló könyvtárrész köré csoportosultak, sokak számára u.i. a finn nyelv volt az egyetlen, amelyen olvasni tudtak.

Nemsokára arra is felkészültünk, hogy tovább terjeszkedjünk. Angus Mowat, az Ontario-i Könyvtárszolgálat igazgatója, régtől fogva foglalkozott azzal a gondolattal, hogy olyan kerületi táj-könyvtári hálózatot kellene szervezni, amely Thunder Bay-t s azt a másik két kerületet magában foglalná, amely Észak-Nyugat Ontario-t alkotja. Érintkezésbe léptem tehát a Rainy River-i és a Kenora-i kerület könyvtárosaival, s komoly támogatást kaptam tőlük. Így 1955 novemberében beszálltunk Mr. Mowattal könyvbuszunkba s elindultunk a Rainy River kerületbe vivő ezer mérföldes utra.

Angus Mowat egyéniség; hatvan éve ellenére mozgékony és szivós; sovány arca bronz-színű, annyit vitorlázik tavon és tengeren kie vitorlásával. / Két évvel ezelőtt vitorlással ment Halifaxba, a Kanadai Könyvtáros Szövetség Kongresszusára, onnan pedig Bostonba. / Amikor megtettem az első javaslatomat a Rainy River-i könyvbusz-körútra, azt hittem, hogy Mr. Mowat majd Fort Frances-ban csatlakozik hozzám. De ő nem olyan ember. Velem jött a kocsin, egyik nappaliszoba székünkön ülve, pipázgatva s olyan vidék térképe fölé hajolva, ahol tíz éve nem járt, s amelyet én még sohasem láttam. Négy nap alatt 1000 mérföldnyi ut s számtalan megbeszélés volt mögöttünk. A hőmérséklet nyolc fokra szállt zérus alá, propángázunk kifogyott a fűtőtestből, de azért mindkettőnknek az volt a véleménye, hogy nagyszerű ut volt. Angus Mowat jó utitárs s kifogyhatatlan anekdotával /- harminc éves könyvtárosi tapasztalat van a háta mögött -/ elképeszténék azokat, akik azt hiszik, hogy a könyvtáros-pálya valami unalmas mesterség.

Megmutattuk könyvbuszunkat a Rainy River kerület könyvtárosaival. Mindenki fellekesült láttára. Így hát most a könyvtári központtal kötött szerződés értelmében ezt a kerületet is ellátjuk. De még nem teljesült az az álomunk, hogy megalakíthassuk az Észak-Nyugat-i Ontario Könyvtárat. De nem adtuk fel a reményt.

Eddig én vagyok a szövetkezet egyetlen teljes munkaidővel dolgozó

alkalmazottja. Azonkívül, hogy vezetem a kocsit, én vásárlom és katalogizálom a könyveket, ellátom a könyvtári központ titkári és pénztárosi teendőit, leveleket írok, könyvelek, jegyzékeket sokszorosítok, tárgyalok azokkal, akik esetleg új tagokként jelentkeznek, - s naponta - szombat kivételével - magam írtém ki hamutartóimat. A negyedévenként esedékes könyvcserék alkalmával összehalmozódik a munka; ilyenkor minden perc számít. Emlékszem, hogy egyszer, amikor ilyen "könyvbusz reggelen" korán felébredtem, szelíden panaszkodtam a feleségemnek "mint-ha meg lenne dagadva a mandulám". Feleségem rám nézett, azután fölőselegesen látszó vidámsággal felkiáltott: "fültőmirigy-gyulladásod van!" A diagnózist később az orvos is megerősítette. Két heti kinlódás után, amelyből három nap kórházban telt el, egy imbolygó könyvtáros újból ráváltott a könyvbusz ösvényére.

A körutak közötti napok kissé unalmasak, gyakran akadnak azonban levelek, vagy telefonhívások, amelyek megélénkítik. Mult héten pl. egy asszony telefonon azt kérdezte tőlem, nem tudnám-e Read Childbirth Without Fear /Félelem nélküli gyermekszülés/ című könyvét a kerület egyik gyárvároskájába férjhez ment lánya számára megszerezni. Égtem a vágytól, hogy teljesítem kívánságát.

"Majd előkerítem valahonnan a könyvet, s jövő hónapban - amikor arra járok - magammal viszem." A válasz késett, így hozzátettem: "Jó lenne talán, ha előbb szerezném meg?"

"Hát igen, a baba nyolc héten belül esedékes."

Még aznap postára adtam.

Néhány hónappal ezelőtt egy tanyaközség könyvtárosától kaptam levelet: "Ne hozzon többé felnőtteknek való könyveket. Az emberek nem szeretik ezeket olvasni. Inkább ifjúsági könyveket akarnak, mert azokból tanulni lehet. Események közepette élnek. De a regényekben semmi okos dolog nem történik." Ez a megállapítás érdekes dologra világít rá. A nagyvárosokban és kisvárosokban nagy a regények utáni kereslet, főként férjezett nők részéről, akik napközben sok szabad órával rendelkeznek. A tanyákon azonban az embereknek tulsok a munkájuk. Sokszor tulsok a dolguk ahhoz, hogy bármiből is sokat olvassanak. Amikor tehát az olvasáshoz jutnak, az önéletrajz, az utazás, a gyakorlati könyvek érdeklik őket. Különösen az olyan könyveket szeretik, amelyet az egész család, vagy több család együtt tud olvasni, így pl. a "próbáld meg magad"-féle könyveket, vagy az énekes-könyveket.

De nemcsak olvasókkal találkozom. Visszaemlékezem pl. azokra az órákra, amelyeket az országút melletti ebéd megállókon töltök. Székesen ülve eszem a meleg szendvicset, közben figyelem, hallgatom a soffőröket, bányászokat, favágókat körülöttem. Tarka-ujjas, nagycsizmás tagbeszakadt emberek nikkelpénzeket dobnak az automata-zongorába s hallgatják a magányos cowboyok dalait s a szentimentális balladákat. Vigyorgó gyárimunkások ugratják a pult mögött a testes pincérnöket. Fáradt-szemű soffőrök jönnek be nehéz léptekkel husztonnás, behavazott szállitmányaikról. Szürkeruhás, csokornyakkendős, sápadt kereskedők kortyolgatják feketekávéjukat s nézegetik üzleti könyveiket, mielőtt kéttonnás teherkocsijukba ugranának.

Amíg a munkában levő úgynököket figyelem - amint hadarva kitűnő áruikról, a jegyzékben szereplő új cikkekről, a rossz helyre küldött

szállítmányokról beszélnek - a mi könyvtári központunk vezetőjének szavai jutnak eszembe, amelyeket rövid működésünk kezdetén mondott. Ezt mondta ekkor: "ugy kell viselkednünk, mint a biztosítási ügynöknek; azt kell az embereknek eladnunk, amire szükségük van, amit azonban nem akarnak megvenni!"

Mozgókönyvtár könyvtárosa vagyok. Ez a feladatkör nem ér fel a nagyvárosok elegáns öltözképzésű főkönyvtárosának méltóságával és tekintélyével. De mulatságos dolog.

= Canadian Library Association Bulletin, 13.köt. 1.sz.
1956. aug. 5-11.lap.

KÖNYVTÁRÜGYI FORDÍTÁSOK NYILVÁNTARTÁSA

A Német Demokratikus Köztársaság Zentralinstitut für Bibliothekswesen-je 1955 óta negyedévenként "Nachweis der Übersetzungen zum Bibliothekswesen" címmel jegyzéket ad közre azokról a könyvtárügyi fordításokról, amelyek a Szovjetunió és a népi demokratikus országok népeinek, illetve - 1957. évi 1. számmal kezdődően - a tőkés országok népeinek nyelvén megjelentek. A "Nachweis der Übersetzungen zum Bibliothekswesen"-t a Buchhaus Leipzig utján minden nagyobb általános jellegű közművelődési könyvtár és tudományos könyvtár díjmentesen megkapja... A jegyzékben foglalt valamennyi fordítást mind a Német Demokratikus Köztársaság, mind pedig a Német Szövetségi Köztársaság könyvtárosa a Zentralinstitut für Bibliothekswesen-től 3 heti időtartamra kikölcsönözhetik.

= Der Bibliothekar, 1957. 6.sz. 666-667.l.
